

Vergaderjaar 2018–2019

22 112

Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie

Nr. 2708

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 19 oktober 2018

Overeenkomstig de bestaande afspraken ontvangt u hierbij 10 fiches, die werden opgesteld door de werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen (BNC).

Fiche: Verordening tot oprichting van het Europees kenniscentrum voor industrie, technologie en onderzoek op het gebied van cyberbeveiliging en het netwerk van nationale coördinatiecentra (Kamerstuk 22 112, nr. 2705)

Fiche: Verordening ter voorkoming van de verspreiding van online terroristische inhoud (Kamerstuk 22 112, nr. 2706)

Fiche: Mededeling voorstel uitbreiding bevoegdheden EOM (Kamerstuk 22 112, nr. 2707)

Fiche: Pakket vrije en eerlijke verkiezingen

Fiche: Richtlijn betreffende het einde van de omschakeling tussen winter- en zomertijd (Kamerstuk 22 112, nr. 2709)

Fiche: Mededeling Versterking van het Uniekader voor prudentieel en antiwitwastoezicht voor financiële instellingen (Kamerstuk 22 112, nr. 2710)

Fiche: Gewijzigd voorstel tot aanpassing van de verordeningen m.b.t. de Europese Toezichthoudende Autoriteiten en tot wijziging van de vierde anti-witwasrichtlijn (Kamerstuk 22 112, nr. 2711)

Fiche: Mededeling nieuwe Afrikaans-Europese alliantie voor duurzame investeringen en banen (Kamerstuk 22 112, nr. 2712)

Fiche: Mededeling Naar een doeltreffendere financiële architectuur voor investeringen buiten de EU (Kamerstuk 22 112, nr. 2713)

Fiche: Mededeling over efficiëntere besluitvorming in het GBVB (Kamerstuk 22 112, nr. 2714)

De Minister van Buitenlandse Zaken,
S.A. Blok

Fiche: Pakket vrije en eerlijke Europese verkiezingen

1. Algemene gegevens

a) *Titel voorstel*

Dit fiche heeft betrekking op de volgende documenten van de Europese Commissie:

1. Voorstel voor een Verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EU, Euratom) nr. 1141/2014 wat betreft een verificatieprocedure in verband met inbreuken op de regels inzake de bescherming van persoonsgegevens in de context van verkiezingen voor het Europees Parlement.
2. Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's: Vrije en eerlijke Europese verkiezingen garanderen
3. Aanbeveling van de Commissie betreffende electorale samenwerkingsnetwerken, online transparantie, bescherming tegen cyberincidenten en bestrijding van desinformatiecampagnes in het kader van de verkiezingen voor het Europees Parlement.

b) *Datum ontvangst Commissiedocument*

12 september 2018.

c) *Nr. Commissiedocument*

1. COM (2018) 636
2. COM (2018) 637
3. COM (2018) 5949

d) *EUR-lex*

1. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:52018PC0636R\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:52018PC0636R(01))
2. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:52018DC0637>

e) *Nr. impact assessment Commissie en Opinie Raad voor Regelgevings-toetsing*

Niet opgesteld

f) *Behandelingstraject Raad*

Raad Algemene Zaken

g) *Eerstverantwoordelijk ministerie*

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

h) *Rechtsbasis*

Wijziging Verordening Europese politieke partijen

De rechtsbasis ligt in artikel 224 VWEU.

i) *Besluitvormingsprocedure Raad*

Wijziging Verordening Europese politieke partijen

Gekwalificeerde meerderheid

j) *Rol Europees Parlement*

Wijziging Verordening Europese politieke partijen

Medebeslissing

2. Essentie voorstel

a) *Inhoud voorstel*

Met deze voorstellen wil de Commissie de verkiezingen tegen potentiële gevaren beschermen en de weerbaarheid van de democratische systemen van de Unie versterken. Het betreft drie documenten die de Commissie presenteert; een voorstel voor wijziging van de verordening 1141/2014 (Commissiedocument 636), een mededeling over vrije en eerlijke Europese verkiezingen (Commissiedocument 637), en een aanbeveling over electorale samenwerkingsnetwerken, online transparantie, bescherming tegen cyberincidenten en bestrijding van desinformatiecampagnes in het kader van de verkiezingen voor het Europees Parlement. Uit

deze drie documenten komen voorstellen op drie verschillende onderwerpen, aangezien deze onderwerpen in meerdere documenten worden genoemd is er gekozen voor een behandeling per onderwerp en niet per document.

Wijziging Verordening Europese politieke partijen

De huidige verordening voor Europese politieke partijen en politieke stichtingen (verordening 1141/2014) regelt een Europese juridische status (rechtspersoonlijkheid) voor Europese politieke partijen en stichtingen. Deze status geldt als voorwaarde voor het verkrijgen van financiering vanuit de algemene begroting van de EU. In de verordening zijn onder meer regels gesteld over de financiering en de overige inkomsten van Europese politieke partijen en stichtingen.

Recente gebeurtenissen, onder andere de zaak rond Facebook en Cambridge Analytica, hebben duidelijk gemaakt welke potentiële risico's voor verkiezingsprocessen en de democratische rechtsstaat kunnen voortvloeien uit onrechtmatig gebruik van persoonsgegevens. Het onderhavige voorstel tot wijziging van de verordening Europese politieke partijen en stichtingen maakt het mogelijk dat de Autoriteit voor Europese politieke partijen en stichtingen (hierna: de Europese Autoriteit) financiële sancties oplegt aan Europese politieke partijen of stichtingen die, door gebruik te maken van een inbreuk op de gegevensbeschermingsregels, de uitslag van de verkiezingen voor het Europees Parlement opzettelijk beïnvloeden of trachten te beïnvloeden. De mogelijkheid om financiële sancties op te leggen is eerder bij verordening 1141/2014 ingesteld. Op grond van die verordening kan de Europese Autoriteit een financiële sanctie opleggen aan een Europese politieke partij, wanneer deze bijvoorbeeld heeft nagelaten om de lijst van donateurs te overleggen of donaties niet heeft gemeld. Om het gewenste effect te bereiken zal het voorstel voor de verkiezingen van het Europees Parlement in mei 2019 van kracht moeten zijn.

Meer specifiek bevat het voorliggende voorstel de volgende maatregelen:

- Er wordt een verificatieprocedure geïntroduceerd in verband met inbreuken op de regels inzake bescherming persoonsgegevens. Allereerst moet een nationale autoriteit gegevensbescherming door middel van een besluit hebben vastgesteld dat sprake is van een inbreuk op persoonsgegevens. Uit dat besluit moet bovendien blijken dat de inbreuk verband houdt met politieke activiteiten van een Europese politieke partij of stichting in de context van Europees Parlementsverkiezingen, of er moeten andere gegronde redenen zijn om zulks te vermoeden. De verificatieprocedure wordt opgestart nadat de nationale autoriteit de Europese autoriteit van de inbreuk in kennis heeft gesteld. De Europese autoriteit kan vervolgens in bepaalde omstandigheden het Comité van onafhankelijke vooraanstaande personen (reeds ingesteld bij verordening 1141/2014) verzoeken om een oordeel uit te spreken over de vraag of een Europese politieke partij (of stichting) de uitslag van verkiezingen voor het Europees Parlement bewust heeft beïnvloed of trachten te beïnvloeden door middel van een inbreuk op persoonsgegevens.
- Indien het Comité in zijn advies vaststelt dat een Europese politieke partij of stichting de uitslag van de verkiezingen heeft beïnvloed of trachten te beïnvloeden, kan door de Europese Autoriteit financiële sancties worden opgelegd. Een Europese politieke partij of stichting kan in het jaar waarin de sanctie is opgelegd geen financiering uit de algemene begroting aanvragen.
- Het Comité kan in het kader van het uitbrengen van een advies relevante documenten of bewijsstukken opvragen van de Europese Autoriteit, het Europees Parlement, de betreffende Europese politieke

partij of stichting, andere politieke partijen, politieke stichtingen of andere belanghebbenden en kan tevens verzoeken hun vertegenwoordigers te horen.

- Indien het besluit van de nationale toezichthoudende autoriteit wordt ingetrokken of er succesvol beroep tegen is ingesteld, wordt de door de Europese Autoriteit opgelegde sanctie opnieuw bezien.
- Met het oog op een onafhankelijke en doeltreffende werkwijze door de Europese Autoriteit, beoogt het voorstel tot slot een permanente personeelsvoorziening voor de Europese Autoriteit tot stand te brengen en de bevoegdheden van het tot aanstelling bevoegde gezag over te dragen aan de directeur van de Europese Autoriteit.

Ook wordt verwezen naar het richtsnoer dat de Commissie heeft opgesteld over de toepassing het gegevensbeschermingsrecht van de Unie in de electorale context¹.

Cyberdreigingen verkiezingen en verkiezingsnetwerk

In de mededeling (637) wordt, in algemene zin, aandacht gevraagd voor cyberdreigingen die zich ook in het verkiezingsproces zelf kunnen manifesteren. Lidstaten worden opgeroepen om zo veel mogelijk controleerbaarheid en transparantie te bevorderen en om informatie-uitwisseling, in een nationaal verkiezingsnetwerk, tussen (voor de verkiezingen) verantwoordelijke organen te stimuleren. In de mededeling worden de lidstaten aangemoedigd een nationaal verkiezingsnetwerk op te zetten met daarin de nationale autoriteit die bevoegd is voor verkiezingsaangelegenheden en daarmee samenhangende organisaties zoals gegevensbeschermingsautoriteiten, mediaregulators en autoriteiten voor cyberbeveiliging. Daarbij benadrukt de mededeling (637) dat de verantwoordelijkheid voor de organisatie van de verkiezingen bij de lidstaten berust. Ook vraagt de Commissie lidstaten om een contactpunt aan te wijzen voor de deelname aan een Europees netwerk voor samenwerking bij verkiezingen voor het Europees Parlement. Met inachtneming van de nationale bevoegdheden en de procedurele vereisten die op de betrokken autoriteiten van toepassing zijn, zal dit forum een spilfunctie vervullen voor een Europees «realtime» waarschuwingsproces en de nationale autoriteiten in de gelegenheid stellen om informatie en praktijken uit te wisselen.

Transparantie van online politieke advertenties

De mededeling (637) richt zich in beperkte mate op het stemproces zelf en heeft vooral betrekking op de verkiezingscampagnes en de informatie die kiezers daarin krijgen in het bijzonder die langs online kanalen. Europese burgers zouden in staat moeten zijn om te stemmen met een volledig begrip van de politieke keuzes die zij hebben. Onlineactiviteiten, inclusief die tijdens verkiezingsprocessen, ontwikkelen zich snel. Volgens de Commissie zouden traditionele, offline, regels hierdoor ook online moeten gelden. De Commissie beveelt daarom meer transparantie aan op het vlak van online politieke reclame en «microtargeting». De Commissie doet de nationale dataproductie autoriteiten, politieke partijen en stichtingen in EU-landen aanbevelingen over de wijze waarop transparantie van politieke reclame kan worden gewaarborgd:

¹ Commission guidance on the application of Union data protection law in the electoral context
A contribution from the European Commission to the Leaders' meeting in Salzburg on 19–20
September 2018 COM/2018/638
Zie: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/
?qid=1537963447417&uri=CELEX:52018DC0638](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1537963447417&uri=CELEX:52018DC0638)

- Politieke partijen, stichtingen en campagneorganisaties moeten burgers informeren over de hoeveelheid geld die zij in een campagne aan online reclame spenderen;
- Zij moeten duidelijk meedelen van welke partij of politieke ondersteunende groepering online politieke reclame uitgaat;
- Zij moeten de Europese burgers informeren of zij een doelgroep vormen voor de verspreiding van dergelijke reclame;

De Commissie raadt lidstaten daarnaast aan dat wanneer deze beginselen niet worden geëerbiedigd, lidstaten binnen de nationale electorale wet- en regelgeving passende sancties op dienen te leggen.

In de bredere context van transparantie over online politieke advertenties wordt door de Commissie ook de gedragscode genoemd die door sociale media platforms en adverteerders opgesteld is in het kader van een Europese aanpak van online desinformatie². De Commissie benoemt een aantal onderwerpen in de gedragscode waaronder de transparantie van gesponsorde content (met name politieke advertenties), beperking van «targeting» opties, een markeringssysteem en regels voor bots, en toegang tot platforms voor factcheckers en onderzoekers. Conform het verzoek van de Europese Raad van 28 juni 2018, kondigt de Commissie aan eind dit jaar samen met de Hoge Vertegenwoordiger en in samenwerking met lidstaten een actieplan te presenteren voor een gecoördineerde Europese aanpak voor het tegengaan van desinformatie. Een beoordeling van de uitvoering van de gedragscode zal hier onderdeel van uitmaken.

b) Impact assessment Commissie

De Europese Commissie heeft geen impact assessment bij de voorstellen gevoegd, aangezien geen bredere economische, sociale of milieueffecten worden verwacht.

3. Nederlandse positie ten aanzien van het voorstel

a) Essentie Nederlands beleid op dit terrein

In Nederland is het vertrouwen in de betrouwbaarheid van de verkiezingen groot. Het beleid van het kabinet is er uiteraard op gericht om dat vertrouwen te behouden. Het Nederlandse verkiezingsproces (vanaf het moment van het bepalen van de kiesgerechtigdheid van kiezers tot aan het vaststellen van de uitslag van de verkiezing) kent geen onderdelen die online plaatsvinden. Het papieren proces is het hele verkiezingsproces leidend. Ten aanzien van de verschillende voorstellen kan het Nederlands beleid als volgt worden omschreven.

Wijziging Verordening Europese politieke partijen

Het doel van de huidige verordening voor Europese politieke partijen en politieke stichtingen is het regelen van een Europese status (rechtspersoonlijkheid) voor Europese politieke partijen. Deze status geldt als voorwaarde voor het verkrijgen van subsidie, maar niet voor deelname aan de Europese verkiezingen. Voorts worden in de verordening regels over de subsidiëring en de overige inkomsten van Europese politieke partijen gesteld.

Om het onrechtmatig gebruik van persoonsgegevens in het kader van verkiezingsprocessen tegen te gaan, kent Nederland de regels die neergelegd zijn in de Algemene Verordening Gegevensbescherming

² Zie ook: Fiche: Mededeling: Bestrijding online desinformatie – een Europese aanpak, Kamerstuk 22 112, nr. 2608

(AVG), en waarop ook de Kieswet reeds is aangepast. De AVG versterkt de bescherming van data en privacy voor burgers in de EU. In het richtsnoer³ dat op 12 september is gepubliceerd benadrukt de Commissie het belang van de toepassing van de AVG binnen het verkiezingsproces ten aanzien van politieke partijen en stichtingen, data-analysebedrijven en gegevensmakelaars, nationale verkiezingsautoriteiten en sociale media. Ook roept zij de nationale dataprotectie autoriteiten (in Nederland: de Autoriteit Persoonsgegevens) op om gebruik te maken van hun onder de AVG versterkte bevoegdheden om inbreuken aan te pakken, met name als het gaat om de microtargeting van kiezers (zoals eerder gedaan door Cambridge Analytica).

Cyberdreigingen verkiezingen en verkiezingsnetwerk

Ten aanzien van cyberdreigingen voor verkiezingen en netwerken geldt in Nederland het volgende. Voor elke verkiezing wordt een dreigingsanalyse gemaakt op nationaal niveau en worden ook de gemeenten, die verantwoordelijk zijn voor de organisatie van de verkiezingen, door de Minister van BZK opgeroepen dat ook te doen en waar nodig, binnen de wettelijke kaders, maatregelen te treffen. Transparantie en controleerbaarheid staan in het beleid centraal. Daarom is recent bij de Tweede Kamer een wetsvoorstel ingediend om alle processen-verbaal actief openbaar te maken. Dat biedt aan eenieder die dat wil de mogelijkheid om te controleren of de uitslag van de verkiezingen op een juiste manier is berekend.

Reeds voorafgaand aan de Tweede Kamerverkiezingen van 2017 is een overleg geëntameerd om snel en adequaat relevante informatie te kunnen uitwisselen zodat mogelijke nieuwe dreigingen en incidenten kunnen worden onderzocht en, binnen de wettelijke kaders die gelden voor de verkiezingen, gehandeld kan worden. Voorafgaand aan de gemeenteraadsverkiezingen eerder dit jaar is ook de Informatie Beveiligingsdienst (IBD) van de gemeenten in dit «netwerk» betrokken. Bij de IBD kunnen gemeenten voor advies terecht bijvoorbeeld voor het maken van een dreigingsanalyse. De IBD werkt nauw samen met het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC). Gemeenten kunnen bij de IBD ook 7x24 uur incidenten melden.

Transparantie van online politieke advertenties

Nederland kent geen specifieke regelgeving over zowel regulier als online campagnevoeren. In Nederland is wel in de Wet financiering politieke partijen bepaald dat politieke partijen jaarlijks een financieel verslag, een overzicht van giften vanaf € 4.500 per donateur per jaar en schulden vanaf € 25.000 aan de Minister van BZK moet aanbieden, die deze overzichten vervolgens openbaar maakt. De verplichting om een overzicht van giften vanaf € 4.500 per donateur per jaar en schulden vanaf € 25.000 aan de Minister van BZK aan te bieden geldt ook voor de neveninstellingen van politieke partijen.

Nederland is positief over deelname van bedrijven aan de eerdergenoemde gedragscode op Europees niveau. Middels deze gedragscode committeren sociale mediabedrijven zich aan het nemen van hun verantwoordelijkheid om maatregelen te treffen ter bevordering van transparantie online.

³ Commission guidance on the application of Union data protection law in the electoral context A contribution from the European Commission to the Leaders» meeting in Salzburg on 19–20 September 2018 COM/2018/638
Zie: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1537963447417&uri=CELEX:52018DC0638>

b) Beoordeling + inzet ten aanzien van dit voorstel

In de Raadsconclusies van 28 juni wees de Europese Raad op het belang van een slagvaardig antwoord op desinformatie en cyber security. In de nieuwe voorstellen wordt ingegaan op acties die de veiligheid van Europese verkiezingen in gevaar brengen waaronder desinformatie en cyber bedreigingen. Het kabinet is positief over het feit dat de Commissie aandacht heeft voor de veiligheid van het organiseren van de verkiezingen, transparantie online en voor rechtmatig gebruik van persoonsgegevens, ook in verkiezingscampagnes. Tegelijkertijd is het voor het kabinet van belang dat hierbij een helder onderscheid wordt gemaakt tussen de nationale en Europese competenties en dat de EU niet treedt in de nationale competenties. De EU heeft geen bevoegdheid om regels te stellen voor verkiezingen behoudens en dan ook maar in beperkte mate voor de verkiezing van de leden van het Europees Parlement, zoals bepaald in de Kiesakte. De Commissie wijst hier ook op en gaat ook niet verder met haar voorstellen dan waartoe de Unie bevoegd is. De wijze waarop de verkiezingen worden georganiseerd is een aangelegenheid van de lidstaten. Bij het beoordelen van de voorstellen van de Commissie is dat voor het kabinet een essentieel ijkpunt.

Wijziging Verordening Europese politieke partijen

Het kabinet is ervan doordrongen dat er potentiële risico's voor verkiezingsprocessen bestaan die kunnen voortvloeien uit onrechtmatig gebruik van persoonsgegevens en die de democratische waarden van de Europese Unie kunnen ondermijnen. Het kabinet zal aanpassingen van deze verordening steunen, als deze helpen bij het bestrijden van onrechtmatig gebruik van persoonsgegevens. Nederland steunt de voorgestelde aanpak van de Commissie om een verificatieprocedure in te stellen die vermeende inbreuken op regels m.b.t. de bescherming van persoonsgegevens met het oog op beïnvloeding van de uitslag van de Europees Parlementsverkiezingen nader zal onderzoeken en zo nodig leiden tot de oplegging van financiële sancties.

Hierbij geldt dat het kabinet grote waarde hecht aan de onafhankelijke positie van politieke partijen en de bevoegdheid van de lidstaten om zelf regels te stellen voor hun nationale partijen. Regelgeving voor Europese politieke partijen mag daarom op geen enkele manier de nationale partijen die lid zijn van deze Europese partijen raken. Bovendien merkt het kabinet op dat dit voorstel een derde wijziging betreft van de verordening voor Europese politieke partijen (1141/2014) in korte tijd. Naar het oordeel van het kabinet zou het zuiverder zijn om eerst de evaluatie van de wijzigingen af te wachten, alvorens weer een nieuw voorstel tot wijziging van de verordening in te dienen.

Ten aanzien van de toepassing van het gegevensbeschermingsrecht van de Unie in de electorale context, acht het kabinet het positief dat een dergelijk richtsnoer wordt gegeven. Op deze manier kunnen o.a. politieke partijen, data-analyse bedrijven, sociale media, en de publieke autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor het verkiezingsproces aandacht hebben voor het juist toepassen van de AVG. De Commissie roept de nationale dataprotectie autoriteiten op om gebruik te maken van hun onder de AVG versterkte bevoegdheden om inbreuken aan te pakken, met name als het gaat om de microtargeting van kiezers om beïnvloeding van verkiezingen tegen te gaan. Ten aanzien van de oproep aan de nationale autoriteiten (in Nederland de Autoriteit Persoonsgegevens (AP)) wordt opgemerkt dat optreden tegen partijen in aanloop naar of tijdens de verkiezingen ook het risico van beïnvloeding met zich mee kan brengen. Het is geheel aan de AP zelf om haar prioriteiten te bepalen en af te wegen of zij wel of niet een

onderzoek zal starten rond de gang van zaken tijdens de verkiezingen, voor zover er geen concrete klacht van een betrokkene is ingediend bij de AP.

Cyberdreigingen verkiezingen en verkiezingsnetwerk

Het is goed dat op alle niveaus, dus op het Europese, er aandacht is voor dreigingen die het vertrouwen kunnen eroderen. Alertheid is namelijk essentieel en het uitwisselen van kennis en informatie kan daartoe bijdragen. Het Nederlandse beleid is erop gericht om op die alertheid waar nodig te stimuleren. In die zin voegt de mededeling van de Commissie geen nieuwe invalshoeken toe aan het gevoerde beleid. Wat betreft het aanstellen van een contactpunt voor deelname aan een Europees netwerk voor samenwerking bij verkiezingen voor het Europees Parlement zal het kabinet bezien wie namens Nederland zal deelnemen aan het netwerk.

Transparantie van online politieke advertenties

Het kabinet onderschrijft het belang van vrije informatievergaring op basis waarvan burgers hun politieke keuzes kunnen baseren. Zoals de Europese Commissie aangeeft, kan transparantie over de afkomst, doelgroep criteria en financiering van online politieke reclame burgers hierbij helpen. In Nederland bestaat momenteel geen specifieke regelgeving voor online campagnevoeren. Nederland kan op dit moment daarom niet overgaan op het opleggen van sancties wanneer politieke partijen bovenstaande beginselen niet eerbiedigen, zoals de Commissie voorstelt. Het onderwerp digitale politieke campagnes komt ook terug in de tussenrapportage van de Staatscommissie Parlementair Stelsel. Het kabinet zal op basis van een definitieve rapportage te zijner tijd met een reactie komen.

Daarnaast acht het kabinet het belangrijk dat online platformen waarop politieke advertenties te zien zijn ook hun eigen verantwoordelijkheid nemen. Het kabinet is positief over de deelname van deze platformen aan de eerdergenoemde gedragscode voor de aanpak van online desinformatie. In deze gedragscode committeren de online platforms zich onder andere aan het duidelijk onderscheidbaar maken van advertenties van andere informatie en aan transparantie over politieke reclames voor zowel nationale als Europese verkiezingen. Op dit moment is het onduidelijk op welke manier de Europese Commissie zal beoordelen of voldaan wordt aan de doelen afgesproken in de gedragscode. Het kabinet zal de uitwerking en uitvoering van de gedragscode daarom kritisch volgen.

Ook politieke partijen zelf hebben een voorbeeldrol in de transparantie over hun onlineadvertenties. In haar eerstvolgende overleg met de partijvoorzitters zal de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties het onderwerp ook agenderen.

c) Eerste inschatting van krachtenveld

Het is nog te vroeg om een goede inschatting van het krachtenveld te maken. Lidstaten staan ten algemene positief ten opzichte van wijzigingen die het onrechtmatig gebruik van persoonsgegevens bij verkiezingen moeten tegengaan.

4. Beoordeling bevoegdheid, subsidiariteit en proportionaliteit

a) Bevoegdheid

Wijziging Verordening Europese politieke partijen

De bevoegdheid voor het voorstel is gebaseerd op artikel 224 van het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU) en op artikel 106 bis van het Euratomverdrag. Op grond van artikel 224 VWEU stellen het Europees Parlement en de Raad bij verordeningen volgens de gewone wetgevende procedure het statuut van de Europese politieke partijen, bedoeld in artikel 10, lid 4, van het Verdrag betreffende de Europese Unie, en in het bijzonder de regels inzake hun financiering vast. Volgens Nederland is dit de juiste rechtsbasis.

Mededeling Vrije en eerlijke Europese verkiezingen garanderen

De grondhouding ten aanzien van de bevoegdheid voor deze mededeling is positief. De Commissie is bevoegd om mededelingen te doen die betrekking hebben op onderwerpen rond de Europese verkiezingen. De mededeling is niet juridisch bindend voor de lidstaten.

Aanbeveling betreffende electorale samenwerkingsnetwerken, online transparantie, bescherming tegen cyberincidenten en bestrijding van desinformatiecampagnes in het kader van de verkiezingen voor het Europees Parlement

De grondhouding ten aanzien van de bevoegdheid voor deze aanbeveling is positief. De Commissie is op grond van artikel 292 VWEU bevoegd om aanbevelingen te doen die betrekking hebben op onderwerpen rond de Europese verkiezingen. De aanbeveling is niet verbindend voor de lidstaten.

b) Subsidiariteit

Wijziging Verordening Europese politieke partijen

Het subsidiariteitsoordeel is positief. Regels voor financiering van Europese politieke partijen kunnen alleen op Europees niveau worden vastgesteld. De geldende verordening voorziet in een systeem op EU-niveau aangaande het opleggen van sancties aan Europese politieke partijen en stichtingen. Aanvullingen en tekortkomingen van dit systeem kunnen slechts door middel van EU-wetgeving worden verholpen. Maatregelen van de lidstaten alleen zijn daarom geen optie.

Mededeling Vrije en eerlijke Europese verkiezingen garanderen

Het kabinet heeft een positieve grondhouding ten aanzien van de subsidiariteit. Uiteraard hebben de verkiezingen voor het Europees Parlement een Europese component en is het passend om onderwerpen op dit terrein op Europees niveau te adresseren. De Commissie benadrukt in de mededeling dat Europese instellingen geen verkiezingen organiseren en dat maatregelen in deze context primair onder de verantwoordelijkheid van lidstaten vallen.

Aanbeveling betreffende electorale samenwerkingsnetwerken, online transparantie, bescherming tegen cyberincidenten en bestrijding van desinformatiecampagnes in het kader van de verkiezingen voor het Europees Parlement

Ten aanzien van de aanbeveling heeft het kabinet een positieve grondhouding. Uiteraard hebben de verkiezingen voor het Europees Parlement een Europese component en is het passend om zaken op dit terrein op Europees niveau over te spreken. Ook hier benadrukt de Commissie dat Europese instellingen geen verkiezingen organiseren en dat maatregelen in deze context primair onder de verantwoordelijkheid van lidstaten vallen.

c) Proportionaliteit

Wijziging Verordening Europese politieke partijen

Het proportionaliteitsoordeel is positief. De voorgestelde wijzigingen die tot doel hebben middels een beperkte wijziging van de verordening het onrechtmatig gebruik van persoonsgegevens tegen te gaan, gaan volgens het kabinet niet verder dan noodzakelijk en zijn ook geschikt om dat doel te bereiken. De voorgestelde financiële sancties zijn gebaseerd op verordening 1141/2014, waarbij evenredige sancties werden vastgesteld.

Mededeling Vrije en eerlijke Europese verkiezingen garanderen

De grondhouding van het kabinet ten aanzien van de proportionaliteit van de mededeling is positief. Het kabinet acht deze mededeling een geschikt instrument om aandacht te vragen voor maatregelen die de veiligheid en eerlijkheid van Europese verkiezingen kunnen bevorderen. De mededeling voorziet in niet bindende maatregelen zoals het opzetten van een netwerk rondom verkiezingen en transparantie van online politieke advertenties en laat de toepassing hiervan over aan lidstaten.

Aanbeveling betreffende electorale samenwerkingsnetwerken, online transparantie, bescherming tegen cyberincidenten en bestrijding van desinformatiecampagnes in het kader van de verkiezingen voor het Europees Parlement

De grondhouding van het kabinet ten aanzien van de proportionaliteit van de aanbeveling is positief. Het kabinet acht deze aanbeveling een geschikt instrument voor het doel om lidstaten aan te moedigen maatregelen te nemen ten behoeve van de onlinebescherming en transparantie van de verkiezingen voor het Europees Parlement.

5. Financiële implicaties, gevolgen voor regeldruk en administratieve lasten

a) Consequenties EU-begroting

Wijziging Verordening Europese politieke partijen

Het voorstel heeft gevolgen voor de EU- begroting in die zin dat de verordening voorziet in een permanente personeelsvoorziening van de Autoriteit Europese politieke partijen en stichtingen. De Europese Autoriteit moet over voldoende middelen beschikken om haar taken ten volle te kunnen uitvoeren, zowel die waarin de bestaande verordening 1141/2014 voorziet als de nieuwe taken die door het huidige wijzigingsvoorstel worden beoogd. Dit vereist een stabiele personeelsbezetting (herschikking van de personeelsleden) en een versterking van de

personele middelen waarover de Europese Autoriteit momenteel beschikt. De voorgestelde uitbreiding van het personeelsbestand van de Europese Autoriteit zal in de eerste plaats worden verwezenlijkt door herschikking van de bestaande middelen. De kosten voor personele middelen bedragen € 1,43 miljoen per jaar. Nederland is van mening dat de benodigde EU-middelen gevonden dienen te worden binnen de in de Raad afgesproken financiële kaders van de EU-begroting 2014–2020 en dat deze moeten passen bij een prudente ontwikkeling van de jaarbegroting

b) Financiële consequenties (incl. personele) voor rijksoverheid en/ of decentrale overheden

Er zijn geen financiële consequenties voorzien. Eventuele budgettaire gevolgen worden ingepast op de begroting van het/de beleidsverantwoordelijk(e) departement(en), conform de regels van de budgetdiscipline.

c) Financiële consequenties (incl. personele) voor bedrijfsleven en burger

Geen.

d) Gevolgen voor regeldruk/administratieve lasten voor rijksoverheid, decentrale overheden, bedrijfsleven en burger

Geen.

e) Gevolgen voor concurrentiekracht

N.v.t.

6. Implicaties juridisch

a) Consequenties voor nationale en decentrale regelgeving en/of sanctionering beleid (inclusief toepassing van de lex silencio positivo)

Het voorstel vergt, voor zover op dit moment kan worden gezien, geen nadere uitvoering in nationale regelgeving.

b) Gedelegeerde en/of uitvoeringshandelingen, incl. NL-beoordeling daarvan

N.v.t.

c) Voorgestelde implementatietermijn (bij richtlijnen), dan wel voorgestelde datum inwerkingtreding (bij verordeningen en besluiten) met commentaar t.a.v. haalbaarheid

Het voorstel voorziet erin dat de verordening in werking treedt op de dag van de bekendmaking ervan in het Publicatieblad van de Europese Unie. Gelet op de voorlopige conclusie dat het voorstel geen uitvoering in nationale regelgeving vergt is dit voor Nederland haalbaar.

d) Wenselijkheid evaluatie-/horizonbepaling

Verordening 1141/2014 bevat reeds een evaluatiebepaling. Op grond van artikel 38 publiceert het Europees Parlement uiterlijk op 31 december 2021 en daarna om de vijf jaar een verslag over de toepassing van de verordening en over de gefinancierde activiteiten. Eventuele in het statuut en de financieringsregels aan te brengen wijzigingen worden in het verslag vermeld.

7. Implicaties voor uitvoering en/of handhaving

a) Uitvoerbaarheid

Uit het voorstel vloeit voort dat de verificatieprocedure door de Autoriteit voor Europese politieke partijen en stichtingen gestart wordt op basis van een besluit van de nationale toezichthoudende autoriteit dat ertoe strekt dat de bestaande toepasselijke regels inzake de bescherming van persoonsgegevens (de AVG) zijn overtreden (zie ook de toelichting bij onderdeel 2a van dit fiche). In de aanbeveling (5949) worden de nationale autoriteiten, in Nederland de Autoriteit Persoonsgegevens, opgeroepen om de Europese Autoriteit voor Europese politieke partijen en stichtingen proactief te in kennis te stellen van dergelijke besluiten. Het is vooralsnog niet geheel duidelijk hoe deze procedure in de praktijk vorm zal krijgen. Daarnaast is nog onduidelijk of met het voorstel beoogd wordt dat nationale toezichthoudende autoriteiten ook niet-openbare dossiergegevens kunnen, dan wel moeten, overdragen aan de Europese Autoriteit of het Comité van onafhankelijke vooraanstaande personen, dat aan de Europese Autoriteit advies uitbrengt over de inbreuk. Het voorstel bepaalt thans dat de nationale toezichthoudende autoriteiten «overeenkomstig de toepasselijke wetgeving» medewerking verlenen aan het Comité. Voorts regelt het dat het Comité relevante documenten of bewijsstukken kan vragen aan bepaalde in de verordening gespecificeerde actoren en «andere belanghebbenden», en kan verzoeken om hun vertegenwoordigers te horen (het voorgestelde artikel 11, derde lid). Onduidelijk is of onder «andere belanghebbenden» ook de nationale toezichthoudende autoriteiten verstaan moet worden. Indien dat beoogd is, dan ligt het voor de hand om dat uitdrukkelijk te regelen.

Het voorstel voorziet er daarnaast in dat indien het besluit van de nationale toezichthoudende autoriteit wordt ingetrokken of succesvol beroep is ingesteld, de door de Autoriteit opgelegde sanctie wordt herzien. Onduidelijk is vooralsnog welke gevolgen er verbonden zijn aan de conclusie dat een sanctie onterecht is opgelegd.

b) Handhaafbaarheid

De verordening brengt geen wijzigingen aan in de handhavingsbevoegdheden van de Autoriteit Persoonsgegevens. Gelet hierop heeft de verordening naar verwachting geen aanzienlijke gevolgen voor de werkwijze van de nationale toezichthoudende autoriteiten.

De handhaving op Europees niveau zal naar verwachting in grote mate afhankelijk zijn van de medewerking en alertheid van de nationale toezichthoudende autoriteiten.

8. Implicaties voor ontwikkelingslanden

N.v.t.